

ATT LEVA I TURBOSAMHÄLLET

Socialpsykologiska perspektiv på familj,
barn och människors relationer i det
snabbt föränderliga samhället.

LARS DENCIK

Senior professor i socialpsykologi

Roskilde Universitet, Danmark

lasse@dencik.se

Lars Dencik: *Att växa upp i turbosamhället – nya villkor och utmaningar*, i *Familj, vardagsliv och modernitet* (Ingrid & Staffan Höjer, red.) Göteborgs Universitet 2011 & tidskriften *MIND För psykisk hälsa*, Nr 2, 2016.

DEN *RADIKALISERADE* MODERNISERINGENS *SOCIALPSYKOLOGI*

Vikten av att fokusera på
villkoren för individers samspel
och (familje-)relationer i vår tid

FRÅGESTÄLLNINGAR:

- Vad innebär den teknologiska och sociala moderniseringen för människors relationer och barns uppväxtvillkor? Hur inverkar detta på förhållandet mellan den enskilde individen och familjen som gemenskapsform;
- Vilka kompetenser och förhållningssätt främjar tillvaron i turbosamhället att människor, särskilt barn, utvecklar?
- Vad innebär samhällsutvecklingen för människors familjeliv och för familjens betydelse för den enskilde?

Omvärlden förvandlas i allt snabbare takt

B-I-N-C + G →

→ EN ACCELERERANDE

MODERNISERING AV MODERNITETEN

=> RADIKALISERAD MODERNITET

TURBOSAMHÄLLE

*Vad innebär det med avseende på individers
relationer och barns utveckling?*

VARDAGSLIV I UPPBROTT

- **nya familjekonstellationer**
- **nya sociala samspelelmönster**
- **ändrade krav på individers sociala kompetenser**
- **ändrade processer som föranleder ohälsa/ "psykiska störning";
oklart hur, var & när adekvata interventioner kan göras**

SOCIAL INTEGRATION:

Den sociala **process** genom vilken en person kommer att **ingå i en sammanhängande social helhet** som en med övriga delaktiga likvärdig part, samtidigt som personens egen personliga och kulturella **integritet** bevaras.

”TIMING IS EVERYTHING”

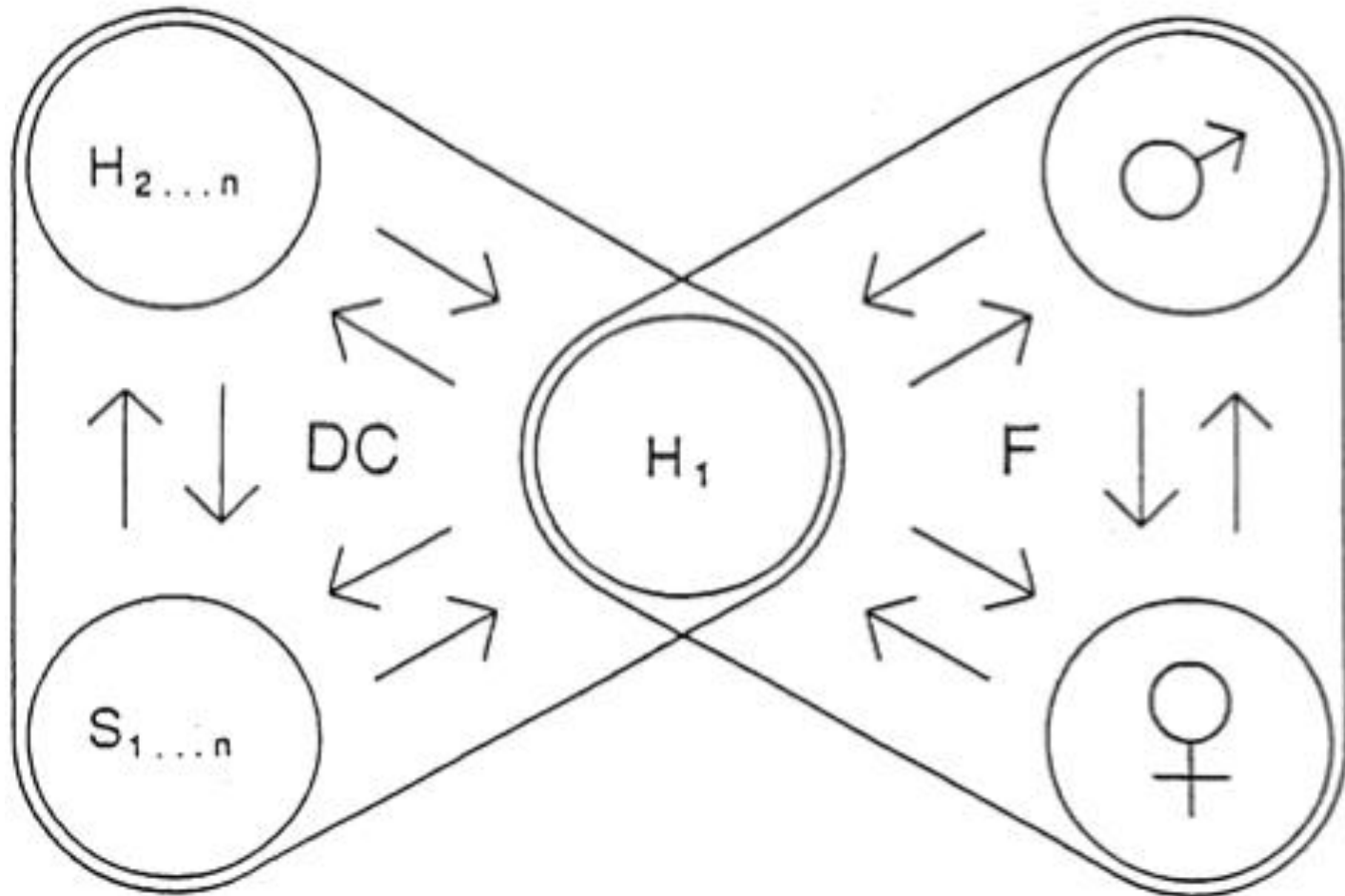
INTERVENTIONSDILEMMAT:

Pre-matura
VS
Post-fatala interventioner

Longitudinell osäkerhet

Systematiskt tilltagande prognosimpotens

Dubbel-socialiseringsfjärilen

DEN **RADIKALA** MODERNISERINGENS SAMHÄLLE & MÄNNISKA

- Villkoren för *förhållandet* mellan individualitet (individ) och gemenskap (familj) förändras
- En ny *social grammatik* växer fram
- Ständiga skiften: **"Turboliv"**

Av-traditionaliseringens implikationer:

- Personer kan hamna i ”**valfrihetsstress**”
- Man behöver inse att det finns **flera olika sätt att vara ”normal” på**
- När det gäller åtgärder riskerar man att
 - Implementera förlegade kunskaper
 - Göra irrelevanta interpretationer
 - Företa inadekvata interventioner

TRE SOCIALPSYKOLOGISKA MODERNISERINGSPROCESSER:

- Rationalisering
- Sekularisering
- Individuering

”institutionell individualism”

ALLEINSCHAFTENS SOCIALA
PREDIKAMENT:

INDIVIDUALISERING

+

TRÅNAD EFTER TILLHÖRIGHET

ÖKANDE INTER-RELATIONELLT FRÄMLINGSKAP

Ökande inter-relationellt främlingskap

- dela liv med människor man inte delar erfarenhet med
- Interagera med människor man aldrig sett förr och aldrig kommer att se igen
- ha allt mer partiella berörings- och solidaritetsytor med medmänniskor

Leo Tolstoj. Inledningen till romanen
Anna Karenina:

”Alla lyckliga familjer liknar varandra, varje olycklig familj är olycklig på sitt eget vis.”

Tvärtom: de lyckliga är det på olika sätt, de olyckliga liknar varann däri att deras *relationer* är i olag.

VI ÄR VÅRA RELATIONER

INTE 'FAMILJEN' SOM SÅDAN,

INTE ENSKILDA PERSONER,

MEN

*INDIVIDERNAS RELATIONER TILL
VARANDRA*

MAN BÖR FOKUSERA PÅ & VÅRDA

KRAV PÅ "NÄTVERKS-SEENDE"

FAMILJELIVETS NYA FORMER:

- DEMOKRATISERAT **MÖDRASKAP**
- INTIMISERAT **FADERSKAP**
- **BARNFOKUSERAT FÖRÄLDRASKAP**
- ÖKANDE **INTER-RELATIONELLT FRÄMLINGSKAP**
- **TENDENTIELLT TILLTAGANDE TRADERINGSIRRELEVANS**
- ÖKAD FÖRÄLDRAVILLRÅDIGHET

Förhållandet

Individualisering/Gemenskapsform

	—	+
+	SVÄNGDÖRRSAMVARO DEN MODERNA PREKÄRA FAMILJEN	TEAMLIV DEN MODERNA STARKA FAMILJEN
—	SOCIALT AKVARIUM DEN MODERNA SVAGA FAMILJEN	PATRIARKAT DEN KLASSISKA STARKA FAMILJEN

FÖRHANDLINGSFAMILJ

“konfliktfylld
gemenskap”

SEX ESSENTIELLA FAMILJEFUNKTIONER:

- INTIMITETSRESERVAT
- AVKODNINGSCENTRAL
- BEKRÄFTELSEINSTANS
- STABILITETSZON
- UPPLEVELSEGEMENSKAP
- TANKSTATION FÖR TILLHÖRIGHET

AV DEN ENSKILDE KRÄVS I TURBOSAMHÄLLET ALLT MER AV:

- **Själ**v känsla/ "selvværd"
- **Själ**vinsikt
- **Själ**v tillit
- **Själ**v förvaltning
- **Själ**v hävdande/ **själ**viscensättning
- **Själ**v disciplinering

Σ ÖKANDE KRAV PÅ *EGO-STYRKA*

ÖKANDE BEHOV FÖR:

- ”Social radar”
 - Omställningsberedskap
 - Sociala och kommunikativa kompetenser
 - Språkhanteringsförmåga
 - Empatikompetens
 - Att kunna härbärgera och hantera ständigt spända relationer
- ökande utkuggnings- & patologiseringsrisk

DET GÄLLER ATT FOKUSERA ARBETET PÅ

- *människan i hens relationer*
- alltid se familjen/individen/barnet i sitt sociala, kulturella och temporala sammanhang
- alltid förankra åtgärderna kontextuellt

Lycka till med det!

TACK FÖR UPPMÄRKSAMHETEN!